

Promoció de la lectura: institucions, campanyes, programes

Jordi Llobet Domènech
Carlota Torrents Ferrer

PID_00159396

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

1. Del gust per la lectura a la passió per les lletres.....	5
2. Agents i valors al servei del foment de la lectura.....	7
2.1. Els autors	7
2.2. Els editors	8
2.3. Els llibreters	10
3. Programes i campanyes de promoció de la lectura.....	12
3.1. Un pla d'abast nacional	12
3.2. Plans regionals i locals de promoció de la lectura	14
3.2.1. Pla de foment de la lectura, de Catalunya (2008-2011)	15
3.2.2. Altres iniciatives regionals i municipals	17
4. Promoció de la lectura i biblioteques.....	19
5. Estudi de cas: dos organismes internacionals. Dos exemples europeus de preservació i promoció del patrimoni literari.....	22
5.1. <i>I Parchi Letterari</i>	22
5.1.1. Què són?	22
5.1.2. Criteris i objectius dels <i>Parchi Letterari</i>	23
5.1.3. Algunes crítiques possibles	24
5.2. Hans Christian Andersen, un complex cultural	25
Bibliografia.....	27

1. Del gust per la lectura a la passió per les lletres

Les dades de la producció editorial a Espanya, que publica anualment el Ministeri de Cultura basant-se en les dades de l'ISBN, constaten any rere any l'increment de l'oferta bibliogràfica i la potència d'una indústria cultural amb una gran tradició al país.

Autoria de la unitat

Jordi Llobet Domènech

2008	ISBN inscrits	%
Castellà	79.017	75,8
Català	12.238	11,7
Basc	2.156	2,1
Gallec	2.482	2,4
D'altres	8.330	8,0
Total	104.223	100,0

Font: *Panoràmica de la edició en España*

Any rere any, els gremis d'editors publiquen informes sobre els hàbits de lectura entre la població que constaten els pocs avenços que es produeixen en l'increment dels índexs de lectura i que confirmen la dificultat per a fer créixer la comunitat lectora del país.

Lectors	Espanya	Catalunya
Lectors freqüents (llegeixen llibres cada dia o alguna vegada a la setmana).	40,4	43,5
Lectors ocasionals (llegeixen llibres alguna vegada al mes o al trimestre).	14,2	14,4
No lectors	45,4	42,1

Font: *Hàbits de lectura i compra de llibres a Catalunya*. Gremi d'Editors de Catalunya (2008)

El conjunt de les institucions implicades s'esforcen per millorar aquestes dades i aconseguir un increment significatiu de la població lectora. Una millora que apropi el país al nivell de les regions més desenvolupades d'Europa.

Els editors, els llibreters o els bibliotecaris aporten la seva perspectiva sobre la realitat lectora i alhora dibuixen propostes d'intervenció per millorar-la. Al mateix temps, les diferents administracions, amb iniciatives pròpies o juntament amb els agents del sector, impulsen campanyes institucionals destinades

a millorar les competències lectores de la ciutadania, com a camí indispensable per a fer avançar la societat del coneixement i afavorir el progrés cultural i la cohesió social de la comunitat.

Les fórmules que s'articulen per a assolir aquests objectius són molt diverses: programes i plans institucionals, premis, creació de comunitats virtuals de lectors, clubs de lectura de biblioteques, observatoris de la lectura i del llibre, elaboració d'informes i estudis sobre hàbits lectors, etc.

El gust per la lectura no entén de limitacions temàtiques o formals i se satisfà des del món editorial amb una oferta prou àmplia per a atendre el ventall de gustos, aficions i demandes que es corresponen o evolucionen amb l'edat, el gènere o la condició social. La passió per les lletres, en canvi, implica un gust especial per les formes de la creació literària o per l'habilitat narrativa que es fa palesa en la crònica d'un viatge, en el relat d'unes vivències personals o, fins i tot, en l'assaig o la redacció periodística.

Les funcions de la lectura són certament diverses. De la lectura instructiva a la lectura recreativa hi ha un salt de necessitats i d'utilitats que és irrellevant valorar a hores d'ara, ja que tots els usos han de ser vistos en la mesura que són presents en les nostres societats. Ben al contrari, no és qüestió de desestimar cap horitzó de possibilitats lectores pel fet que totes aquestes possibilitats es poden convertir en oportunitats per a obrir el ventall d'actuacions possibles i per a millorar els migrats índexs de lectura actuals. Des d'aquesta perspectiva àmplia, cal situar la intervenció dels diferents agents del món del llibre en la promoció de la lectura.

Alhora, cal tenir en compte els interessos econòmics i els valors culturals que aporten o posen en joc els agents que col·laboren en propostes destinades a promoure la lectura. Els autors, les editorials o les llibreries poden veure afavorits els seus productes o els seus serveis amb estratègies puntuals d'impacte immediat; ara bé, cal tenir present que el guany a curt termini hauria de quedar relegat sempre a un segon pla. Qualsevol intervenció hauria d'establir com a prioritat el servei a una estratègia a llarg termini amb un objectiu ben clar: estendre la comunitat lectora i reforçar els valors associats a la pràctica de la lectura.

Les aportacions a la promoció de la lectura dels diferents agents del món del llibre haurien de tenir molt presents tots dos aspectes per a actuar de manera eficaç. Al llarg del capítol, es presenten i comenten algunes d'aquestes aportacions amb la intenció de distingir els valors que posen en joc les diferents institucions que hi participen i també l'efectivitat i l'interès dels projectes fets al servei de la lectura.

2. Agents i valors al servei del foment de la lectura

2.1. Els autors

La distància que ha separat tradicionalment el creador dels seus seguidors fidels i atents s'ha escurçat arran dels altaveus digitals que amplifiquen l'obra de molts autors, per mitjà dels canals de comunicació que ofereixen les noves tecnologies. El lloc web de Joan Margarit és un exemple modèlic d'aquesta tasca d'apropament que també contribueix a dinamitzar l'interès lector.

D'altra banda, les associacions que apleguen els escriptors i els creadors procuren, amb la seva capacitat crítica, destacar les figures de relleu del col·lectiu i impulsar-ne la presència en la comunitat amb fórmules diverses. L'activitat de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC) pot servir com a exemple.

L'Associació, fundada l'any 1977 per a defensar els interessos dels escriptors en llengua catalana, té entre els objectius la promoció dels autors. Una de les actuacions que impulsa per aconseguir-ho és el lliurament dels Premis de la Crítica Catalana, amb els quals es distingeixen les millors obres de narrativa i poesia publicades en català durant l'any anterior. Altres guardons de prestigi que atorga l'AELC són el premi Aurora Díaz-Plaja, que premia el millor article d'anàlisi, estudi o investigació sobre la literatura infantil i juvenil catalanes, i el premi Jaume Fuster dels escriptors en llengua catalana, que distingeix un autor per la trajectòria de la seva obra.

La capacitat de consagració de la institució reforça la figura de l'autor i renova l'interès per una trajectòria creativa. Els premis que segueixen aquesta línia, tant en el camp de la ficció com en l'assaig o en d'altres matèries, atorguen un prestigi i una significació que depassa qualsevol estratègia comercial o interès editorial. És aquest valor específic el que permet una intervenció privilegiada en el camp de la promoció de la lectura, molt per damunt de la majoria dels premis que atorguen periòdicament les editorials, uns guardons que, tot i jugar un paper decisiu en la promoció dels autors i, en general, de la lectura, responen a unes estratègies comercials que sovint passen per davant de la qualitat o de l'excel·lència literària.

El paper de l'autor en les tasques de promoció lectora també té el suport institucional d'iniciatives com la de la Institució de les Lletres Catalanes (ILC), entitat autònoma del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, creada l'any 1987. La ILC té com a objectiu fonamental vetllar per la promoció de les obres dels autors catalans i difondre el patrimoni literari propi. Amb aquesta finalitat, entre altres accions, programa unes campanyes¹ de promoció dels escriptors a les escoles i centres culturals

Autoria de la unitat

Jordi Llobet Domènech

Lloc web

ILC: <http://www.cultura.gencat.net/ilc/>
Aquí també hi trobareu les campanyes "Itineraris de lectura" i "Al vostre gust".

amb el nom d'"Itineraris de lectura" i "Al vostre gust", a més de col·laborar amb els centres que duen a terme activitats de difusió de la literatura i de foment de la lectura. La campanya "Itineraris de lectura", desplegat en col·laboració amb el Departament d'Educació des de l'any 1998, promociona la literatura catalana en l'àmbit de l'ensenyament primari i secundari, amb la presència d'autors en els centres educatius, amb els quals els alumnes poden establir un diàleg obert entorn de la creació i la lectura.

⁽¹⁾Línies similars de treball són desenvolupades des del Centro Andaluz de las Letras.

2.2. Els editors

Els productors juguen la carta empresarial i industrial i reforcen la imatge pròpia amb premis diversos, campanyes de promoció dels autors o de col·leccions específiques. Algunes cases editorials converteixen la promoció de la lectura en un dels eixos estratègics de la seva activitat comercial o cultural. Aquest és el cas de l'editorial Bromera i la seva fundació per al foment de la lectura.

La Fundació Bromera per al Foment de la Lectura és una entitat cultural valenciana que té com a finalitat promoure la lectura, amb una atenció específica envers la població infantil i juvenil i el món de l'ensenyament, principalment del territori valencià. Entre els objectius prioritaris de la Fundació s'especifiquen els següents:

- Promoure la investigació docent sobre pràctiques que generen interès i motivació real per la lectura entre els infants i donar-hi suport.
- Fomentar activitats relacionades amb la reflexió sobre el món del llibre i de la literatura.

Per assolir aquests objectius, l'entitat segueix diverses línies de treball i actuacions que van des de l'assessorament i la col·laboració amb altres institucions en la realització d'activitats de foment lector fins a l'elaboració d'informes per a emprendre actuacions a favor de la lectura.

Un altre exemple potent amb una línia similar són els projectes que impulsa el grup de comunicació Bertelsmann AG, per mitjà de la Fundació Bertelsmann. Les intervencions, en aquest cas, se centren específicament en l'elaboració de programes innovadors per a la millora dels serveis de les biblioteques públiques i en el foment de l'hàbit lector, especialment entre els joves.

Tots dos casos són exemples excepcionals que han aconseguit posicionar-se en l'entorn cultural, sense arrossegar una dependència excessiva dels interessos del segell editorial propi. Cal tenir en compte que, en general, els esforços de les empreses editorials per crear plataformes de difusió i promoció de la lectura acostumen a tenir una eficàcia molt migrada, atès que aquest tipus d'iniciatives no deixen de significar-se o veure's com a estratègies comercials condicionades

pels interessos econòmics del segell editorial propi. Des d'aquest punt de vista, s'hauria de ponderar l'eficàcia de propostes com la de l'Àrea Infantil de Grupo Anaya (Anaya infantil-juvenil) o d'Editorial Planeta (Planetalector.com).

Les intervencions de promoció de la lectura del sector editorial prenen, en canvi, una dimensió més valuosa quan provenen de les associacions representatives de les empreses editorials. El Gremi d'Editors de Catalunya o la Federació de Gremis d'Editors d'Espanya, a més de defensar els interessos, representar i impulsar la promoció i la difusió dels editors agremiats, donen suport a iniciatives de relleu en el camp de la promoció del llibre i de la lectura i impulsen una sèrie d'actuacions que han tingut un impacte significatiu en el nostre entorn lector.

Les actuacions més destacades dels editors es poden concretar en l'elaboració periòdica d'estudis i en la creació del projecte SOL. Pel que fa a l'apartat dels estudis, la Federació publica uns informes trimestrals i anuals que elabora des de l'any 2000 sobre els hàbits de lectura i de compra de llibres. Els estudis, evidentment, se centren en la descripció i l'evolució de la demanda de llibres; ara bé, cada informe recopila també dades molt significatives sobre el perfil i els hàbits lectors. En aquest apartat, cal destacar també l'elaboració de dos informes publicats amb el mateix títol, *La lectura en España*, corresponents als anys 2002 i 2008, coordinats per José Antonio Millán.

L'altra gran aposta de la Federació ha estat el projecte SOL, Servicio de Orientación de Lectura (SOL-e). El mes de maig del 2002, la Federació, amb el suport del Ministeri de Cultura i la col·laboració de la Fundació Germán Sánchez Ruipérez, aposta per crear un servei de recomanació de lectures dirigides tant als lectors –fins als divuit anys– com a les famílies, els mestres, els bibliotecaris i el conjunt dels professionals i especialistes en el camp del llibre infantil i juvenil. El servei neix amb l'objectiu d'oferir una selecció de títols de qualitat i una recopilació de propostes de dinamització de la lectura, fet pel qual ha acabat orientant la implantació preferentment envers l'àmbit educatiu² i el camp bibliotecari. La selecció del material informatiu és a càrrec fonamentalment del Centre Internacional del Llibre Infantil i Juvenil de la Fundació Germán Sánchez Ruipérez. Actualment, el SOL és una de les fonts informatives i prescriptores de referència a tot l'Estat i s'ha convertit en un referent bibliogràfic i metodològic en l'espai de la lectura dirigida als infants i els joves.

⁽²⁾El Projecte SOL ha creat l'any 2009 una secció dirigida específicament a l'àmbit educatiu: *Proyecto de lectura para centros escolares (PLEC)*.

El Club Kírico

El Club Kírico és una iniciativa similar que impulsa la Confederació Espanyola de Gremis i Associacions de Llibreters (CEGAL). Per mitjà d'aquest espai els llibreters recomanen els millors llibres de literatura infantil, a més d'oferir altres recursos i notícies d'interès per als professionals. El Club Kírico, destinat a promoure una oferta bibliogràfica de qualitat entre els nens i els joves, s'ha integrat dins de les activitats del Pla de foment de la lectura del Govern espanyol.

La tasca de la Federació es concreta també en una sèrie de premis destinats a valorar la tasca dels mitjans de comunicació i de les biblioteques al servei del foment de la lectura. Així, des de l'any 2002, atorga els Premis al Foment de

la Lectura, que reconeixen la tasca feta per la premsa escrita, la ràdio i la televisió en la promoció de l'hàbit lector. Recentment, la llista de reconeixements s'ha ampliat amb un premi a la millor iniciativa de foment de la lectura en les biblioteques públiques que té en compte a l'hora de valorar els projectes els criteris següents: la novetat de l'enfocament o de l'estratègia metodològica per a millorar la competència lectora i el foment de la lectura, la possibilitat d'aplicar l'experiència a altres biblioteques o la implicació de la comunitat en el projecte.

La tasca valuosa de la Federació és reforçada amb altres actuacions dutes a terme pels gremis d'editors territorials, com ara el Gremi d'Editors de Catalunya o l'Associació d'Editors de Madrid. Justament, aquest últim ha impulsat el projecte "Libros a la calle", que consisteix en la col·locació de panells amb fragments de llibres d'autors del país als transports públics de la ciutat. La iniciativa ha rebut també un reconeixement explícit dins del Pla de foment de la lectura del Govern espanyol.

Cal fer esment, abans de tancar aquest apartat, que tant la Federació espanyola com el Gremi català promouen la participació dels editors en fires i salons del llibre. Aquesta participació té un interès especial quan es tracta d'esdeveniments en què l'interès lector passa per davant de l'interès comercial, tal com succeeix a la Setmana del Llibre Català o a la Fira del Llibre de Madrid, festa del llibre per excel·lència arreu de l'Estat, juntament amb la diada de Sant Jordi. En tots dos casos, la dimensió cultural dels esdeveniments supera els purs interessos comercials, ja que es converteixen en una oportunitat excel·lent per a posar en contacte directe el públic lector amb els autors i, també, en un bon motiu per a compartir esforços i interactuar amb la resta d'institucions relacionades amb el món del llibre.

2.3. Els llibreters

Els llibreters ocupen una posició privilegiada com a mediadors entre els llibres i els lectors. Des d'una certa distància respecte al productor, sempre que la llibreria no formi part d'un grup de comunicació, el llibreter és un professional independent, amb un coneixement ampli de la producció editorial. Amb una perspectiva general del mercat i des de la posició d'enllaç entre el llibre i el lector, la llibreria pot representar un paper important i eficaç en la dinamització de la lectura.

Hi ha altres elements que caracteritzen i reforcen la intervenció de la majoria dels llibreters independents: n'hi ha una gran majoria que assumeixen un compromís amb un projecte cultural i, segons aquest compromís, adopten un discurs crític respecte a la producció editorial. El reconeixement d'aquesta posició crítica i independent els atorga un valor afegit o un crèdit especial a l'hora de fer recomanacions lectores. Per reforçar aquest paper, la Confederació Espanyola de Gremis i Associacions de Llibreters (CEGAL), amb el suport del

Altres fires

Altres fires similars a Catalunya són el Saló del Llibre Infantil i Juvenil o els salons del Còmic i del Manga. L'Institut Català de les Indústries Culturals ens informa de la relació completa de les fires del llibre de Catalunya.

Ministeri de Cultura, va crear el premi Librero Cultural, que reconeix cada any la tasca de les llibreries que converteixen el seu servei en una tasca constant de dinamització cultural i de difusió del llibre i de la lectura.

Un altre exemple de l'eficàcia de les llibreries com a mediadores de lectures és la consolidació del premi Llibreter, que atorga el Gremi de Llibreters de Barcelona i Catalunya, des de l'any 1999. En poc temps, aquest guardó que reconeix la vàlua d'una novel·la i d'un àlbum il·lustrat publicat recentment, entre una preselecció més àmplia, s'ha convertit en un dels premis de referència del món de les lletres a Catalunya. El Gremi, a més, col·labora de manera decidida en la difusió i la promoció del llibre i de la lectura amb un seguit d'activitats prou conegudes per tothom com ara les presentacions de llibres o, recentment, l'organització de clubs de lectura.

Els agents o les institucions presentades fins aquí aporten amb les seves intervencions valors específics a la promoció del llibre i la lectura. Alhora aquests mateixos agents i institucions es comprometen i participen en els programes i les campanyes institucionals que les administracions despleguen per intervenir en la comunitat.

3. Programes i campanyes de promoció de la lectura

Els darrers anys, les diferents administracions de l'Estat han participat de manera decidida en la promoció de la lectura amb diversos programes i campanyes que han tingut, molt sovint, la col·laboració i el compromís dels diferents agents i institucions del món del llibre per a desplegar-los. Un repàs de les iniciatives principals desenvolupades mostrarà els elements centrals d'aquests programes i els eixos estratègics de les intervencions que s'han fet.

Autoria de la unitat

Jordi Llobet Domènech

3.1. Un pla d'abast nacional

El **Pla de foment de la lectura**, impulsat pel Ministeri de Cultura del Govern espanyol, que es va iniciar l'any 2001 i s'ha consolidat entre els anys 2004 i 2007, delimita l'àmbit de la seva intervenció com una tasca que va més enllà de la formació en l'habilitat de llegir, competència bàsica que correspondria transmetre des de la família i l'escola. El Pla especifica que la seva intervenció pretén el reforç d'uns hàbits i d'uns espais que facilitin l'apropament al llibre, a partir d'un compromís amb el conjunt de les institucions socials, culturals i educatives que comparteixen el mateix fi.

El Pla del Ministeri estableix els objectius fonamentals següents en la seva intervenció:

- Conèixer, reflexionar i planificar millores sobre la realitat dels hàbits lectors i sobre la situació i els mitjans humans i materials de les biblioteques.
- Crear una consciència social sobre la importància de la lectura.
- Impulsar en col·laboració amb les administracions competents l'accessibilitat i dotació adequada de biblioteques públiques i biblioteques escolars.
- Portar a terme o impulsar que es portin a cap activitats de promoció de la lectura en diferents àmbits.
- Atendre col·lectius amb dificultats (immigrants, tercera edat, discapacitats o població reclusa) a l'hora d'accedir al llibre i la lectura, i donar suport a iniciatives de les ONG i altres institucions públiques i privades.

El Ministeri desplega el conjunt de les activitats impulsades pel Pla per mitjà de sis àrees, amb uns objectius específics, que es resumeixen en la taula següent:

Projectes i activitats	Objectius
Instrumentes d'anàlisi	Obtenir dades sobre els índexs de lectura i compra de llibres, elaborar instruments d'anàlisi sobre l'estat i les intervencions de les biblioteques públiques i avaluar el paper de les llibreries.

Projectes i activitats	Objectius
Projectes dirigits a centres docents	Promoure l'accés dels estudiants de secundària i de batxillerat a la lectura i la creació literària actual i a la lectura de les obres clàssiques.
Potenciació de les biblioteques públiques	Millorar les instal·lacions i els equipaments de les biblioteques públiques de l'Estat, per a fer-les més atractives als usuaris i per a facilitar l'accés als seus serveis.
Accions de comunicació	Incidir sobre el paper decisiu de les famílies en l'increment dels índexs de lectura de nens i joves.
Activitats d'animació a la lectura	Donar suport a activitats existents com ara les campanyes "María Moliner" o "Libros a la calle", els salons del llibre infantil i juvenil o el SOL i donar suport a projectes nous de promoció de la lectura i a la participació en fires i festivals del llibre.
Accions de conscienciació i col·laboració	Conscienciar de la importància de la biblioteca, establir fórmules de col·laboració amb les institucions privades i implicar el conjunt de les institucions públiques en el desenvolupament del Pla, especialment, el Ministeri d'Educació i Ciència.

Per a donar a conèixer el conjunt de les activitats fetes i facilitar informació bàsica, sia per a avaluar-ne el desplegament o per a servir de model a altres iniciatives, s'ha creat un cens d'activitats. Les campanyes, les exposicions, els programes, les publicacions, les fires i les celebracions reunits en el cens es poden agrupar, a la vegada, segons els agents que els organitzen o els espais on es desenvolupen: biblioteques públiques, biblioteques escolars, editorials, llibreries, centres educatius, mitjans de comunicació, etc.

Un dels projectes emblemàtics impulsat des del Ministeri de Cultura és la Campanya d'Animació a la Lectura María Moliner, un concurs adreçat a municipis amb menys de cinquanta mil habitants que reconeix els millors projectes o activitats bibliotecàries de promoció de la lectura, adreçats, preferentment, als infants i els joves o bé que busquin la integració social dels col·lectius més desfavorits. Des de l'any 1998, el Ministeri de Cultura, en col·laboració amb la Federació Espanyola de Municipis i Províncies, dóna suport per mitjà d'aquesta campanya als projectes dels municipis petits que tenen una biblioteca municipal dotada de personal.

El balanç oficial del Pla de foment de la lectura per al període 2004-2007 va valorar de manera molt positiva l'esforç pressupostari fet i els resultats obtinguts, i va destacar entre d'altres, els aspectes següents:

- Un coneixement més bo de la realitat lectora del país, gràcies als estudis i les anàlisis fets des de diferents plataformes, que tenen des d'aleshores un seguiment continuat de l'evolució del sector amb la creació de l'Observatori de la Lectura i del Llibre.

- Una millora significativa dels serveis bibliotecaris, especialment pel que fa a la dotació de fons bibliogràfics i a la creació d'eines i recursos digitals que han millorat la visibilitat de les seves col·leccions i dels seus serveis.
- Un reforç de les activitats d'animació a la lectura, especialment en els centres docents i en els municipis petits.
- Un enfortiment de la valoració social de la importància de la lectura i les biblioteques, que té una expressió clara en l'increment, tot i que modest, dels índexs de lectura i de la població lectora.

3.2. Plans regionals i locals de promoció de la lectura

Tal vegada, els resultats més interessants del Pla és l'efecte multiplicador que s'ha produït en les diferents administracions, atès el desplegament d'un nombre significatiu de plans de foment de la lectura i del llibre impulsats a diferents comunitats autònomes i municipis.

Caldria distingir diferents estratègies en els programes institucionals que s'han desenvolupat a les comunitats autònomes en els darrers anys. D'una banda, es poden agrupar els programes destinats a la promoció social de la lectura i el llibre:

Plans	Anys
Pacte andalús pel llibre	2001→
Pla de foment de la lectura, d'Extremadura	2002→
Pla de lectura, de Castella i Lleó	2006-2010
Pla de foment de la lectura, de la Comunitat de Madrid	2006-2018
Pla de foment de la lectura, de Catalunya	2008-2011

De l'altra, hi ha els plans de lectura desenvolupats de manera específica en l'àmbit educatiu:

Plans	Anys
Pla Lectura i Biblioteca, d'Andalusia	2006-2010
Pla de lectura, de Castella - la Manxa	2005-2010
Pla de lectura i de biblioteques escolars, de les illes Canàries	2007→

3.2.1. Pla de foment de la lectura, de Catalunya (2008-2011)

L'any 2008, el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació presenta un pla destinat a millorar l'hàbit i la competència lectora entre la població. Per a fer front a una realitat clarament millorable, es considera necessari potenciar la presència mediàtica i la projecció social de la lectura, tasca per a la qual es compta amb la fortalesa de la Xarxa de Biblioteques Públiques i amb la llarga experiència de bones pràctiques en promoció de la lectura que acumulen el món educatiu, les institucions locals i la societat civil de Catalunya.

Els objectius programats són els següents:

- Impulsar la lectura com a via fonamental de la ciutadania d'accés al coneixement.
- Assolir una millora dels índexs de població lectora, de l'hàbit i la intensitat de lectura en qualsevol tipus de suport.
- Implementar mesures que facilitin l'accés a la lectura al públic en general.
- Assolir una millora de l'hàbit i la competència lectora en llengua catalana.
- Conscienciar la societat catalana de la importància de la lectura com a eina de progrés nacional i de cohesió social.

El Pla es marca un calendari de treball plurianual amb la voluntat de donar continuïtat i permanència a les polítiques impulsades i busca la implicació del màxim nombre d'agents en la realització: administracions, entitats, empreses dels sectors vinculats a la lectura, etc.

Les línies de treball endegades per a incrementar els índexs de lectura s'orienten, inicialment, cap al treball en entorns habituals de lectura (biblioteques, escoles, universitats, etc.), es promouen accions massives destinades a captar lectors nous, es dissenyen estratègies específiques de comunicació i difusió ("Llegir ens fa + grans") i s'incentiva la creació de recursos i eines per al foment de la lectura.

Entre les accions més rellevants del Pla, per al període 2008-2009, es poden destacar les següents:

- **Programa "Municipi lector"**: una intervenció local que pretén involucrar tota la població d'un municipi (escola bressol, escola de primària, biblioteca, llibreries, ajuntament, comerços, etc.) en el foment de la lectura.
- **Programa "Què llegeixes?"**: una aposta per la creació per mitjà d'Internet d'un espai de trobada i de debat de la comunitat lectora catalana.
- **Programa de suport a plans de foment de la lectura per a municipis menors de 50.000 habitants**: adreçat a municipis que disposen d'una biblioteca integrada al Sistema de Lectura Pública de Catalunya.

- **Programa "Tasta'm":** distribució massiva d'opuscles amb extractes o primers capítols de novetats editorials per mitjà dels transports públics de Catalunya i les Balears.
- **Programa de subscripcions a diaris i revistes per a joves de 18 anys:** ofereix una subscripció gratuïta a un mitjà de premsa escrita durant un període limitat, amb l'objectiu de promoure la lectura i el consum de diaris de pagament i revistes entre els joves catalans.

Aquestes actuacions i d'altres es van dinamitzar per mitjà d'una campanya institucional de comunicació i difusió força reeixida que tenia com a lema "Llegir ens fa + grans", i que va tenir molt bona acollida.

Al cap d'un any de la posada en funcionament del Pla, el mes de maig del 2009, el Govern català ha ampliat la programació inicial amb dotze intervencions noves adreçades específicament a l'àmbit educatiu i infantil. Les actuacions s'emmarquen en tres grans eixos: millorar la comprensió lectora, impulsar l'hàbit de l'escriptura i potenciar la formació de docents en l'àmbit del foment de la lectura.

Entre les intervencions programades, es poden destacar el programa "Què llegeixes? A les escoles", adaptació del fòrum virtual existent a les necessitats de les escoles i els instituts; el programa "Nascuts per llegir"³, que pretén introduir el gust per la lectura als nens de fins a tres anys a partir del treball conjunt de pediatres, famílies i biblioteques; o l'aposta per l'elaboració de bibliografies selectives, que posin a disposició de les escoles i dels professionals uns repertoris que els orientin en el procés de constitució del fons d'una biblioteca escolar.

⁽³⁾"Nascuts per llegir" és un projecte que té com a objectiu establir un vincle afectiu entre adults i petits entorn del llibre i estimular el plaer d'escoltar, d'imaginar i crear. L'any 2002, un grup de professionals relacionats amb la literatura infantil i les biblioteques es fa seva la iniciativa italiana "Nati per leggere", convençuts de l'interès de la proposta. El projecte català reuneix diferents col·lectius que treballen entorn dels infants i la lectura: el Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, el Consell Català del Llibre per a Infants i Joves o la Secció d'Atenció Primària de la Societat Catalana de Pediatria, entre d'altres.

Certament, el Pla ha aconseguit implicar agents i institucions diversos del món del llibre i la lectura i també un bon nombre de municipis del país. Malauradament, a hores d'ara, manca el desenvolupament del banc de recursos previst en el mateix Pla que havia d'oferir un recull de les bones pràctiques de foment de la lectura aportades per la Xarxa de Biblioteques, i també plantilles i indicadors d'avaluació per a dissenyar i desenvolupar plans municipals de promoció de la lectura de qualitat. Tant el banc de recursos com el cens de les activitats fetes són unes peces imprescindibles a l'hora d'avaluar els resultats aconseguits al llarg dels quatre anys de vigència del Pla.

3.2.2. Altres iniciatives regionals i municipals

Tal com s'ha referenciat més amunt, s'han desenvolupat diversos programes regionals de foment de la lectura arreu de l'Estat, amb fórmules similars i amb el compromís i la participació dels agents i les institucions respectius vinculats al món del llibre i la lectura. Tots aquests programes estableixen fórmules d'intervenció dirigides a reforçar el paper dels diferents agents que participen en la cadena del llibre i, especialment, els editors i les llibreries. Gairebé tots els plans preveuen mecanismes d'avaluació de les activitats que s'han fet que permetin ponderar l'eficàcia d'aquestes activitats i l'assoliment dels objectius proposats. Uns mecanismes que haurien de servir per a identificar la diversitat d'experiències, els plantejaments i resultats d'aquestes experiències, de manera que serveixin de model o d'exemple per a actuacions futures.

Tots aquests programes comparteixen també, entre les línies estratègiques que tenen, la necessitat de millorar la dotació bibliogràfica i els serveis de les xarxes de biblioteques públiques, com a peces fonamentals per a facilitar l'accés ciutadà als llibres, i també la millora de les biblioteques escolars, com a eines indispensables del procés educatiu per a fomentar els hàbits de lectura entre l'alumnat.

Per tancar l'apartat dels plans regionals, mereix una atenció especial la proposta Praza das letras, de la Conselleria de Cultura i d'Esport, de la Xunta de Galícia. En aquest cas, més que per una campanya, s'aposta per la creació d'un espai permanent de trobada i de difusió del conjunt d'institucions i d'actuacions que contribueixen a la promoció de les lletres gallegues i de l'hàbit lector. L'espai es presenta amb aquests termes:

"A web Praza das Letras busca xuntar o coñecemento e dinamizar a actividade social, creativa e económica do sector do libro e da lectura."

Per a aconseguir aquest objectiu, Praza das Letras té la participació de diferents col·lectius professionals i institucions públiques que comparteixen interessos al servei del foment del llibre i de la lectura. La suma d'esforços l'han convertit en el portal més complet de difusió de les lletres gallegues i en un model que s'ha de tenir molt present.

Pel que fa a les iniciatives municipals, es pot seguir el mateix esquema i dividir les propostes en dos grans grups. D'una banda, els projectes d'abast ciutadà, adreçats al conjunt del municipi; és el cas del Pla de lectura del Prat de Llobregat. De l'altra, les iniciatives desplegades en l'àmbit educatiu; és el cas del programa d'animació a la lectura en centres escolars "¡Vamos a leer!", impulsat per l'Ajuntament de Pamplona, des de l'any 1996, o el Pla d'animació a la lectura, de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú.

La iniciativa de l'Ajuntament de Barcelona de dedicar l'any 2005 al llibre i la lectura va comportar una fita important en l'evolució de les campanyes institucionals al servei de la promoció de l'hàbit lector. El compromís de tots els sectors implicats es va resoldre en la imatge d'una ciutat captivada o capturada per les lletres i la celebració de l'Any del Llibre i la Lectura és va convertir en un exemple modèlic de col·laboració institucional. A una escala més modesta, tot i que per això no menys important, cal remarcar l'aposta que han fet alguns ajuntaments per impulsar plans de foment de la lectura en l'àmbit municipal. El Pla de lectura del Prat de Llobregat és una de les iniciatives més reeixides del nostre entorn. L'Ajuntament del Prat, per mitjà d'aquest projecte, dóna suport a totes les iniciatives culturals i educatives de la ciutat dirigides a millorar l'hàbit lector.

La migradesa d'iniciatives impulsades per l'Administració local no és gens estranya, ja que a la gran majoria de municipis les biblioteques públiques són les encarregades de gestionar i canalitzar la majoria d'intervencions dedicades a la promoció de la lectura.

4. Promoció de la lectura i biblioteques

Segons dades del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, les biblioteques públiques catalanes van dur a terme, durant l'any 2008, més de trenta mil activitats de foment de la lectura. Les xifres semblen aclaparadores, però deixen de ser-ho quan es té present que una de les missions dels serveis bibliotecaris és, justament, promoure l'hàbit lector, en el marc d'una missió més àmplia de facilitar l'accés a la informació i el coneixement i afavorir l'aprenentatge permanent i el creixement personal dels ciutadans.

Més enllà de l'àmbit educatiu, l'espai de la biblioteca pública dóna continuïtat a l'actualització i la millora de les competències lectores dins d'un ordre institucional. Per tal de reforçar aquesta funció, tant la Generalitat de Catalunya com la Diputació de Barcelona han obert línies d'ajuts per donar suport a la programació d'accions a les biblioteques públiques de Catalunya.

A la convocatòria de la Generalitat de Catalunya corresponent a l'any 2009 (DOGC núm. 5404 del 19.06.2009) hi poden optar els municipis de fins a cinquanta mil habitants amb prestació de serveis de lectura pública. Amb aquests ajuts es pretén impulsar projectes que tinguin per finalitat la millora de les habilitats lectores i informacionals dels ciutadans, i també incrementar els usuaris de les biblioteques públiques. Els criteris de valoració dels projectes tenen en compte, entre altres aspectes, la innovació, la vinculació amb la planificació estratègica del municipi, la cooperació amb altres agents –especialment centres educatius i mitjans de comunicació–, la cerca de públics nous i la vocació de permanència i continuïtat de les propostes.

La Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona, per la seva banda, gestiona una línia d'ajuts amb el nom de Programa de foment de la lectura. Amb el lema "Tot l'any lectura", la campanya s'adreça a tots els ajuntaments que disposen d'una biblioteca pública integrada dins de la Xarxa de Biblioteques Municipals de la província (a excepció de la ciutat de Barcelona). El Programa té com a objectiu donar suport a les biblioteques perquè actuïn com a motor cultural del municipi, i facilitar l'accés a una programació d'activitats destinades a mostrar els avenços del pensament, les ciències i les arts, i també el coneixement de la història i la cultura catalanes.

L'aventura de llegir

Cal destacar, en aquest sentit, el projecte que impulsa des de fa anys el Consorci de Biblioteques de Barcelona amb el nom de "L'aventura de llegir", un programa exemplar que, entre altres finalitats, busca transmetre el plaer de la lectura.

Autoria de la unitat

Jordi Llobet Domènech

Les activitats programades a les biblioteques públiques prenen formes molt diverses, però de totes aquestes activitats en cal esmentar una d'específica que cada dia té més ressò: els clubs de lectura, presencials i virtuals. En poc més de deu anys aquests espais de tertúlia i de debat s'han multiplicat arreu de Catalunya i del conjunt de l'Estat, i s'han convertit en tot un fenomen lector.

Els clubs de lectura reuneixen un grup de persones interessades a compartir la lectura i el comentari d'obres diverses. La lectura transcendeix l'espai privat i es converteix, per mitjà d'unes sessions periòdiques conduïdes per un expert, en una activitat col·lectiva en què unes persones amb ganes de llegir i intercanviar opinions debaten sobre el contingut o la qualitat literària d'un llibre, mitjançant un diàleg enriquidor personalment.

Les biblioteques han apostat fort per una activitat que la majoria de professionals valoren de manera molt positiva, segons els objectius que assoleixen:

- Fomentar el gust per la lectura.
- Proporcionar un espai acollidor als lectors de diferents estrats culturals, on puguin compartir les vivències i les opinions.
- Promoure l'ús de la biblioteca i donar-la a conèixer com a equipament cultural.
- Crear un punt de trobada per a persones interessades en la lectura.
- Proposar una guia bàsica de lectures.

Les noves tecnologies han ofert la possibilitat d'estendre les comunitats lectores més enllà de les parets de la biblioteca per mitjà de clubs de lectura virtuals. Així, diferents serveis bibliotecaris de ciutats importants de l'Estat han creat espais virtuals per compartir lectures; és el cas del Club de Lectura Virtual, de les Biblioteques de Barcelona, o el Club Virtual de Lectura, de les Biblioteques Municipals de la Corunya.

Per acabar, cal remarcar els esforços dels serveis bibliotecaris per apropar la lectura a diferents col·lectius amb necessitats especials. En aquesta línia hi ha el programa "Leo para ti", de la Biblioteca Municipal de Peñaranda de Bracamonte, destinat a apropar la lectura a persones grans o persones amb dificultats que no poden llegir per elles mateixes, o la Telebiblioteca, de la Subdirecció General de Biblioteques de la Comunitat de Madrid, un servei de préstec de llibres a domicili, adreçat fonamentalment a dos col·lectius: les persones més grans de setanta anys i les persones amb discapacitats físiques, una iniciativa que aspira a convertir-se, a curt termini, en un servei d'acompanyament i lectura a domicili.

Associació de Lectura Fàcil

En una línia propera, cal situar l'esforç que es fa des de l'àmbit bibliotecari per impulsar els llibres de lectura fàcil com a eina per a facilitar la lectura a col·lectius amb dificultats lectores. En aquest sentit, cal esmentar la tasca de l'Associació de Lectura Fàcil, una entitat que busca apropar la lectura a les persones que tenen dificultats lectores i de comprensió.

L'itinerari seguit fins aquí ens mostra que el conjunt dels agents i les administracions s'esforcen per aconseguir un increment significatiu de la població lectora. Uns i altres aporten valors i recursos al servei d'un mateix objectiu: la promoció del llibre i la lectura. Tanmateix, la realitat és tossuda, tal com observa Luis González, en *l'Informe sobre la lectura en España*, de l'any 2008. Després de constatar que les xifres sobre el comportament lector en el període 2000-2007 no han experimentat canvis significatius tot i les intervencions fetes, aposta per una estratègia de llarg recorregut:

"[...] esto debería incitar a la formulación de políticas de lectura, también de largo aliento, basadas en los fundamentos de una sociedad lectora: comenzando por el sistema educativo y continuando por la red bibliotecaria, hasta llegar a aspectos menos estratégicos pero con un valor complementario, en lugar de acciones esporádicas con una visibilidad inmediata."

5. Estudi de cas: dos organismes internacionals. Dos exemples europeus de preservació i promoció del patrimoni literari

Patrimoni literari és un concepte modern que d'un temps ençà es fa servir en certs àmbits culturals europeus. És una expressió que trobareu en italià, en francès o en català, però no pas en anglès, per exemple, i que defineix el conjunt de béns i de valors del llegat –que tan pot ser tangible com intangible– dels escriptors i la literatura.

Aquesta diferència lingüística marca, també, una manera d'organitzar, classificar o, utilitzant un concepte més modern, enxarxar el patrimoni cultural del país de manera diferent. Aquest concepte que ha arrelat a França, a Espanya o a Itàlia ha convidat a la creació de xarxes de cases museu o espais relacionats amb la literatura que, al començament, estaven abandonades a la bona voluntat d'associacions i d'administracions locals i que han acabat guanyant rellevància i han acabat podent optar a ajuts econòmics d'àmbit nacional i europeu. A més, la literatura està de sort des que el 2007 la Unió Europea, que durant molt de temps ha dedicat les subvencions a les grans infraestructures, va crear el Programa de cultura 2007-2013, al qual s'han sumat les administracions locals i nacionals dels països de la UE, i ha conformat així un ventall molt ampli de subvencions que posaven l'accent en la literatura i en la seva protecció i difusió. Una de les iniciatives que segurament ha sabut treure més partit d'aquest programa ha estat la xarxa de cases museu literàries *I Parchi Letterari*, a Itàlia.

5.1. *I Parchi Letterari*

5.1.1. Què són?

Un conjunt de cases museu d'escriptors que col·laboren a promoure i difondre el patrimoni literari italià. Aquesta iniciativa, nascuda sota l'aixopluc de la Fundació Ippolito Nievo, és una de les xarxes més innovadores de caràcter privat que té com a objectiu crear o preservar els espais literaris de la geografia italiana. Tal com es defineixen, els *Parchi Letterari* "són un espai físic o mental que han inspirat les obres dels grans escriptors. Es distingeixen dels espais naturals perquè no tenen límits. S'entén com a *Parchi Letterari* el «sistema» de desenvolupament territorial i producte turístic cultural."

En aquests moments hi ha vint-i-cinc cases associades i tenen l'ambició de créixer i d'expandir-se fins i tot fora d'Itàlia. Podríem dir que la iniciativa privada dels *Parchi* cobreix la falta d'organització del Govern italià, que no ha sabut o no ha pogut donar resposta al creixement d'aquests centres nous de

Autoria de la unitat

Carlota Torrents Ferrer

difusió literària. Certament, les cases d'escriptors que depenen directament del Ministeri de Cultura italià són poques, costen de localitzar i es regeixen, si més no aparentment, sense uns objectius i uns criteris clars i tampoc sense cap intenció d'explotació d'aquest patrimoni des de cap dels punts de vista possible, és a dir una explotació turística, cultural i pedagògica que sí que preveuen *I Parchi Letterari*.

5.1.2. Criteris i objectius dels *Parchi Letterari*

Les regles dels *Parchi* són molt estrictes. Qualsevol persona pot demanar de formar-ne part però ha de complir alguns requisits que estipulen en les clàusules exposades en el lloc web. Entre altres coses, els socis nous han de fer servir la seva marca registrada (I Parchi Letterari®) i han de pagar una quota anual de 2.500 euros per formar part de la xarxa.

Els avantatges de formar part dels *Parchi* són diversos. En destaquem els següents:

- Assessoren els socis nous en qüestions de finançament. Sobre aquesta qüestió els organitzadors dels *Parchi* són molt clars: amb tres anys, la nova casa museu o centre literari ha de demostrar que és autosuficient.
- Ofereixen la possibilitat d'associar-se a projectes comuns (literatura i cinema, literatura i cuina, etc.), a més, és clar, de ser en una xarxa comuna amb altres centres que tenen interessos i objectius similars.
- Ajuden a la creació del lloc web del centre.
- Faciliten l'ús dels serveis d'organització d'excursions i visites que organitza *La Locanda della Sapienza*, *Viaggi Sentimentali* o *Sentieri del duemila*, subempreses de la mateixa Fundació. (Naturalment, tots aquests serveis, que els dels *Parchi* consideren inicials i necessaris, costen al nouvingut dels *Parchi* uns 12.500 euros.)

Els criteris

Els del *Parchi* aconsellen als centres nous el següent:

- Tenir personal preparat, i tenir una persona, com a mínim, que hi tingui dedicació plena.
- Tenir un espai físic on puguin ubicar el centre nou que faci de referent i d'espai de treball.
- Fer un calendari mínim d'activitats per començar.
- No canviar mai la llengua de l'escriptor, sinó fer-la arribar al públic de la millor manera.
- Cuidar i estimar el paisatge de l'entorn.
- Fer programes equilibrats: que siguin molt ambiciosos no vol dir que hagin de ser bons.

- Val més una representació o una lectura de l'obra de l'autor que no pas moltes reunions d'experts.

Els objectius

- Que els membres socis siguin autosuficients.
- Que tots facin servir els mateixos serveis.
- Que, a més de literatura, explotin l'artesania i la cuina del país.
- Que dediquin una bona part del seu temps a la promoció del centre o de l'escriptor a les escoles, i per tant que al lloc web hi hagi sempre material didàctic per a treballar a classe.
- Que les activitats organitzades estiguin estretament relacionades amb l'entorn.
- Esdevenir un punt de referència cultural i territorial.
- Promoure la recerca, les publicacions, els premis i els espectacles (des de lectures dramatitzades fins a obres fetes per nens).

La Casa d'Homer

A la Casa d'Homer, juntament amb Comeco, una empresa de reciclatge de paper, han creat el taller de Literatura i indústria, en què els nens aprenen a fer paper reciclat.

5.1.3. Algunes crítiques possibles

L'organització sembla dirigida amb rigor per la Fundació, amb tot el que això té de bo i de dolent. Per exemple:

- Una xarxa digital única. Tot i que és bo que la Fundació ofereixi una xarxa comuna dels *Parchi* que en facilita la identificació, a la vegada també en limita les possibilitats de personalització. Cada autor és diferent i no es pot tractar de la mateixa manera el disseny del web de la Casa d'Homer que el dels espais literaris de Pier Paolo Passolini.
- Uns únics serveis d'organització. Aquesta limitació –la de fer servir sempre els mateixos serveis sense optar per altres empreses– obliga a acceptar preus que tal vegada són poc competitius en el mercat.
- La falta de recursos econòmics. En realitat, els *Parchi* no tenen un poder institucional fort al darrere, la qual cosa dóna certa fragilitat a tota l'estructura.

Altres exemples interessants de xarxes de patrimoni literari

A França: la Federació de les Cases d'Escriptors i Patrimoni Literari, que acull totes les cases d'escriptors d'iniciativa pública o privada.

A Catalunya: els Espais Escrits, la xarxa de les cases museu d'escriptors catalans.

5.2. Hans Christian Andersen, un complex cultural

Més que un museu són molts i diversos espais culturals, lúdics i de difusió de la cultura danesa englobats tots en el nom de la ciutat, Museus de la Ciutat d'Odense, i que giren tots directament o indirectament al voltant de l'escriptor Hans C. Andersen.

A diferència del d'abans, aquest exemple és un cas de casa museu d'un escriptor tan reconegut internacionalment que ha permès, amb una bona gestió al darrere, ampliar i explotar totes les possibilitats partint d'un únic escriptor. Si el posem com a exemple és perquè és un cas extraordinari, però en general les cases d'escriptors, sobretot si són poc coneguts, són centres més o menys discrets que depenen molt (massa?) de la fama de l'escriptor o del fet literari (vegeu la Casa de Sherlock Holmes, a Londres, que té una gran assistència de públic tot i ser un espai completament ficcional), però també és veritat que una bona o una mala gestió en casos de gestió de patrimoni pot influir molt a l'hora de tenir més o menys afluència de visitants.

Els Museus de la Ciutat d'Odense són un gran conjunt de museus molt ben organitzat i coherent amb una organització complexa i poc habitual en cases museu d'escriptors, ja que acostumen a tenir dimensions molt inferiors.

El director actual, Torben Grøngaard Jeppesen, n'és el màxim artífex des del 1989, i el complex que dirigeix són múltiples espais diferents els uns dels altres que giren principalment al voltant d'Andersen:

1) Els tres espais d'Andersen:

- El museu dedicat a Andersen.
- La casa de naixement d'Andersen.
- L'apartament a Copenhagen. Un espai recuperat gràcies a la col·laboració amb uns grans magatzems de moda que van comprar tot l'edifici i als quals la gent d'Odense va convèncer de salvar i restaurar l'estança que havia habitat l'escriptor de jove.

2) L'obra magna digitalitzada d'Andersen. Els Museus d'Odense han fet la tasca ingent de digitalitzar tots i cadascun dels papers d'Andersen: contes, dibuixos, retallables, música. Val la pena fer-hi una visita.

3) El museu a l'aire lliure del poble de Funnen és la reproducció d'un poble de l'època que podria ben ser la d'Andersen. La intenció de la direcció del museu és que els visitants, especialment els més joves, coneguin també l'època en què va viure Andersen i la història del país.

4) El museu d'art de Funnen. Des de finals del segle XIX que aquesta ciutat col·lecciona art. La popularitat d'Andersen ha facilitat que el museu es pogués ampliar.

5) El museu Møntergården d'història cultural local, un complement al museu a l'aire lliure de Funnen.

6) La casa museu del compositor Carl Nielsen, que va néixer molt a prop d'Andersen i que, tot i que és un compositor molt estimat al seu país, és poc conegut internacionalment. Incloure'l en aquest complex d'Andersen és una bona manera de donar-li rellevància.

En la visita es prioritza la família i el turista, però s'intenta fer una tasca de difusió i d'investigació sobre Andersen. Per això fa anys que el museu va establir una relació amb la Universitat de Copenhaguen per tal de recrear tots i cadascun dels itineraris de l'incansable Andersen, que va recórrer mig món. A cada itinerari hi ha marcats els punts on Andersen es va aturar o dels quals va escriure algunes ratlles. Col·locant el cursor damunt la marca del mapa, apareix el fragment del dietari d'Andersen que parla del lloc.

Tot i que promoure Hans C. Andersen pot semblar més fàcil que defensar Víctor Català, cal pensar que Odense no és pas un punt turístic internacional ni és una població dins dels recorreguts turístics habituals. Ben conscients d'això, els d'Odense han fet servir des del primer dia les noves tecnologies per a recrear els espais, perquè el visitant de fora hi faci visites virtuals, o perquè "camini" al costat d'Andersen per Alemanya, França o Dinamarca. Els museus d'Odense volen, naturalment, tenir tantes visites com sigui possible, però si el públic no s'hi acosta, ells s'acosten al públic i li ofereixen un món andersenià suggestiu que no deixa indiferent qui visita el lloc web. Es tracta de difondre la figura de l'escriptor i de convidar a llegir-lo, no solament de comptabilitzar visites amb un comptador. Tenir un museu d'un escriptor de renom no ho és tot, i si no només cal preguntar-ho al director del Museu de Charles Dickens, de Londres, que es queixa de la seva lluita constant contra els grans centres d'art que té la capital britànica que apaguen la brillantor d'una casa que es conserva en gran manera tal com era en vida de l'autor de *Grans esperances*.

Bibliografia

Aranda Palacios, Jesús; Galindo Lizaldre, Belén (2009). *Leer y conversar: una introducción a los clubes de lectura*. Gijón: Trea.

Conecta (2009). *Hábitos de lectura y compra de libros en España 2008: Informe metodológico y resultados*. Madrid: Federación de Gremios de Editores de España. [Disponible a <http://www.federacioneditores.org/SectorEdit/Documentos.asp>]

Contreras, Jesús (2008). "Leer en tiempos modernos: adolescentes y jóvenes profesionales frente a la lectura". A: José Antonio Millán (coord.). *La lectura en España: Informe 2008* (pàg. 153-187). <<http://www.lalectura.es/2008/contreras.pdf>>

González, Luis (2008). "La lectura de la lectura: hábitos y políticas". A: José Antonio Millán (coord.). *La lectura en España: Informe 2008* (pàg. 137-150). <<http://www.lalectura.es/2008/gonzalez.pdf>>

